

Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği

Terror-Media Relationship and Terror Journalism in Media

Hüseyin KAZAN*

Öz

Terör örgütlerinin propagandasını yapmadan terörle mücadeleye destek vermek ve halkı bilgilendirmek medyanın ana görevleri arasındadır. Medya bunu nasıl yapacaktır? Bu çalışma işte bu soruya cevap aramak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada “Terör”, “Terörizm”, “Terör-Medya İlişkisi”, “Medyada Terörizmle İlgili Kavramların Kullanılması”, “Basında Terör Haberlerinin Verilmesinin Olumlu Yönleri”, “Basında Terör Haberlerinin Verilmesinin Olumsuz Yönleri” ve “Basında Terör Haberleri Nasıl Verilmeli?” başlıkları çerçevesinde terör propagandası yapılmadan terör haberlerinin hangi çerçevede verilmesi gerektiği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Terör-Medya İlişkisi, Terör Haberleri, Terörle Mücadele.

Abstract

Supporting the campaign against terrorism without doing any propaganda of terrorist organizations and informing people is one of the main duties of media. How can media achieve it? This is the question for

---

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Gazetecilik Bölümü,
e-posta: kazan.hsyn@gmail.com.

Bu çalışma, Hüseyin KAZAN'ın 02 Haziran 2015 tarihinde kabul edilen “Türkiye’de 1980 Sonrası Bölücü Terör Faaliyetleri ve Yazılı Basında Yer Alış Biçimi” başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

which this study has been prepared to search for an answer. The study focuses on the subjects of “Terror”, “Terrorism”, “Relations Between Media and Terror”, “Use of Notions Regarding Terrorism on Press”, “Positive Aspects of Giving Place to the News Regarding Terrorism on Press”, “Negative Aspects of Giving Place to the News Regarding Terrorism on Press” and “How Should News About Terror be Announced on Press” and it tries to exhibit how the news of terrorism should be announced without terrorist propaganda.

Keywords: Terror, Terrorism, Terror-Media Relationship, Terror News, Counter Terrorism.

1.Giriş

Uluslararası terörizm ve medya arasında yıllardır tartışılan çok yönlü ilişkiler ağı bulunmaktadır. Terör eylemlerinin toplumu en çok etkileyen hadiseler olmasından dolayı, bu eylemlerin medya için haber değeri büyüktür. Aynı zamanda en çok merak uyandıran ve toplum tarafından en çok ilgi gören haberlerin terör haberleri olmasından dolayı, bu haberlere yazılı, görsel, işitsel, dijital, hatta sosyal medyada sıkça yer verilmektedir. Öyle ki saldırıların videoları haber ajansları tarafından servis edilmekte ve televizyonlarda yayınlanmaktadır. Gazetelerin internet sitelerinde saldırıların videolarının yanında, vahşetin fotoğraflarının galerisi de yapılmaktadır. Özellikle kamuoyunda Daış, Deaş, Daış veya Irak ve Şam İslam Devleti (*ed-Devlet'ül İslâmiyye fi'l Irak ve's Şam*, IŞİD) olarak bilinen¹ terörist örgütün bu

---

¹ İslam Devleti (*ed-Devlet'ül İslâmiyye*, ID) veya Irak ve Şam İslam Devleti (*ed-Devlet'ül İslâmiyye fi'l Irak ve's Şam*, IŞİD); ağırlıklı olarak Irak ve Suriye'de etkinlik gösteren, bu bölgede hilafet devleti kurmak amacıyla güvenlik güçlerine ve sivillere karşı eylemler yapan kendisini Sünnî cihatçı devlet olarak tanımlayan yasadışı silahlı terör örgütüdür. Fransa'nın öncülüğünde başlatılan süreçte Türkiye'nin de aralarında bulunduğu çoğu Avrupa ülkesi ve Müslüman ülkeler Daış, Deaş ve Daeş'i kullanıyor. Müslüman ülkelerin İslam ve terörizm kavramlarının birlikte kullanılmasına gösterdikleri tepki nedeniyle örgüt, Da'ış Daeş veya Deaş olarak anılmaktadır. Bu isimler örgütün Arapça adının kısaltmasının Arapça ve Latince okunuşuna bağlı olarak üretilmişlerdir.

konuda rekoru elinde bulundurduğu söylenebilir. Hemen her gün örgütün kendi mecrasında yayınladığı haberler ve daha etkili olması için yüksek teknolojiyle çekilen vahşet görüntüleri medyada üst sırada kendisine yer bulmaktadır.

Teröristler ile medya, simbiyotik olarak varlıklarını sürdürmektedir. İç içe ve karşılıklı olarak birbirine bağlı faydacı anlayış olarak ifade edilen simbiyotik ilişki her iki tarafın da yararına² işlemektedir. Karşılıklı olarak birbirini besleyen bu ikili ilişki, bir yandan teröristlere kendilerini ve taleplerini ifade ederek popülerleşebilecekleri fırsatlar sağlamakta; diğer yandan da medyanın haber açıklığını giderebilecek kaynakları üretmektedir. Reklam yapmaya hakkı olmayan ve kürsüde konuşamayan tüm muhalif hareketler, medya aracılığıyla reklam saati kazanma yarışına girmektedir. Üstelik bu bedavadır.³ Medya ile terör arasındaki zoraki ilişki aslında iki tarafın da çıkarına bir ilişkiye dönüşmektedir. Terör örgütlerinin propaganda amacı, medyanın reyting kaygısıyla bütünleşmektedir. Terör haberlerinin önemi ve medyanın halkı bilgilendirme yükümlülüğü, bu haberlerin medyada yer almasını zorunlu kılmaktadır. Haberlerin ilkeli, bilinçli ve propagandaya mahal vermeyecek şekilde ölçülü biçimde verilmesi, hem medyanın görevini yapmasını sağlar; hem de terörle mücadeleye olumlu katkıda bulunur. Terör örgütlerinin de propaganda yapması engellenir. Literatür taraması yapılarak hazırlanan bu çalışma, medyada terör örgütünün propagandasını yapmadan, terörle mücadeleye destek verecek şekilde bilinçli terör haberciliğinin nasıl yapılması gerektiği konusuna odaklanmıştır.

2. Terör

Türkiye’de genellikle birbirinin yerine kullanılan “terör” ve “terörizm” kavramları, benzer çağrışımlar oluştursa da farklı anlamlar içermektedir. Her iki kavramın da uluslararası bağlayıcılığı olan

---

Kısaltma olmadıkları için küçük harflerle yazılmışlardır. Bu konuda bkz., <http://www.milliyet.com.tr/isid-orgutu-nedir-isid-kimdir--gundem-2214600/> (Erişim: 28.10.2016).

² http://www.carnegiecouncil.org/publications/ethics_online/0117 (Erişim: 25.10.2016).

³ Deniz Ülke Arboğan, *Terör Korku Hali*, 4. Baskı, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 89.

tanımlarının yapılamamasına rağmen, terör ve terörizm; gerek nitelik ve nicelik, gerekse amaç ve kapsam bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Bu açıdan terör ve terörizm arasındaki farklılık irdelendiğinde; terör, şiddet ve korkuyu ifade ederken; terörizm, şiddet ve korkunun sürekli ve sistematik olmasını içermektedir. Terörizmin aynı zamanda siyasi bir amacı bulunmaktadır.

Terör kısaca silahlı eylemler marifetiyle kendini ve davasını duyurma; terörizm ise bu eylemleri savunan, stratejilerini anlatan, aktaran ve genelleştiren bir düşünce disiplini veya akımı olarak ifade edilebilir. Teröristler yeraltına girer, gizlilik içinde çalışır, eylemlerini yapar ve bu eylemlerinin amaçları doğrultusunda propagandaya yönelir. Terörizm ise bu aşamadan sonra devreye girmektedir. Dolayısıyla terör stratejik eylem; terörizm ise stratejik söylem⁴ olarak açıklanabilir.

Terör çoğu kez plan dışı aniden meydana gelebilir. Herhangi bir linç olayı, kapkaç olayı ya da trafik kazası toplumda korku oluşturduğu ve insanları tedirgin ettiği için terördür. Dolayısıyla toplumda trafik terörü ve kapkaç terörü deyimleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Özetle, siyasi bir amaca yönelmemiş toplumda korku oluşturan bir eylem “terörizm” değil; “terör”dür.⁵ Aynı zamanda terör kısa süreli korku durumunu ifade ederken, daha uzun ve sistematik olan terörizmden ayrılmaktadır.

Terör kavramına ilk olarak *Dictionnaire de l'Académie Française*'in 1789'da yayımlanan ekinde yer verilmektedir. Nitekim 1789 Fransız İhtilali'nden sonraki Mart 1793-Temmuz 1794 tarihleri arasındaki dönem tarihçilerce “terör rejimi” (*rejime de la terreur*) olarak anılmaktadır.⁶ Kavram olarak terörün literatüre girmesi, Fransız Devrimi'ne kadar gecikse de, terörün ve terörizmin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir.

⁴ İhsan Bal, *Terörizm*, USAK Yayınları, Ankara, 2006, s. 8.

⁵ Ünal Acar, *Adan Zye Terörizm*, Kripto Yayınları, Ankara, 2012, s. 111.

⁶ Gürol Korkmaz, “Tanımı Sorunlu olan bir kavram: Terör”, *Polis Dergisi*, 14. Sayı, Ankara, 1998, 88-95, s. 89.

Terör kavramı, Latince kökenli “*terre*” kelimesinden gelmektedir ve kelime anlamı “korkudan titreme, endişe duyma veya dehşete kapılma”dır. Fransızca Petit Robert Sözlüğü, terörü “bir toplumda bir grubun direnişini kırmak için yarattığı ortak korku” şeklinde tanımlamaktadır.⁷ Meydan Larousse’da terör “Fransız devriminde, 5 Eylül 1793 ile 27 Temmuz 1794 arasındaki döneme ve rejime verilen ad”⁸ olarak tanımlanmaktadır. Britannica Ansiklopedisi’nde, “Terör, gerilla savaşının en korkunç özelliklerinden biri, onun en temel ve yaygın olarak kullanılan silahlardan biridir. Aynı zamanda hükümeti istikrarsızlaştırmak amacıyla, siyasi, askerî liderleri ve yetkilileri ortadan kaldırmak için başvurulan şiddet eylemleri” olarak ifade edilmektedir.⁹ Terörün Türkçedeki karşılığı ise “yıldırma,¹⁰ korkutma” anlamlarını içermektedir. 12 Nisan 1991’de kabul edilen Terörle Mücadele Kanunu’nda terör tanımı şu şekildedir: “Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak; Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek; Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek; temel hak ve hürriyetleri yok etmek; Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”¹¹ Bu, terörizmi ayrıntılarıyla ifade eden bir tanımdır. Yapılan tanımlarda da görüldüğü gibi üzerinde uzlaşmış ve uluslararası bağlamda kabul gören bir “terör” tanıma rastlamak mümkün değildir.

⁷ Hüseyin Bilir, *Terör-Medya ve Devlet*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 28.

⁸ Meydan Larousse, “Terör”, Cilt XII, Sabah Gazetesi, İstanbul, 1993, s. 83.

⁹ “Terör”, <http://global.britannica.com/EBchecked/topic/248353/gerilla-warfare/53109/Terror> (Erişim: 18.07.2013).

¹⁰ Türkçe Sözlük, “Terör”, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1969, s. 729.

¹¹ Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, “Terörle Mücadele Kanunu”, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf> (Erişim: 21.02.2016).

3. Terörizm

Hemen her ülkenin terörizm tanımları ayrı olduğu gibi, aynı ülke içindeki farklı kurum ve kuruluşların da terörizm tanımları farklılık gösterebilmektedir. Terörizmi tanımlayan kurumlar genellikle kendi perspektifinden bir tanımlama yoluna gitmektedir. Ulus devletlerin terör tanımında ise düşman ve düşman olmayan ayrımı çerçevesinde terörizm tanımı yapılmaktadır. Şiddetten beslenen terör grupları, devletlerin birbirleri ile ilişkilerinin getirdiği ortam çerçevesinde bazı devletlerce terör örgütü, bazı devletlerce de özgürlük savaşçısı veya kendi kaderini tayin hakkını kullanan ayrılıkçı gruplar olarak tanımlanmaktadır.

Alex Schmid, 1983 yılında yaptığı bir çalışmada, 1936 ile 1981 yılları arasında “terörizm” kavramı hakkında yapılmış 109 farklı tanım tespit etmiştir.¹² Bugün gelinen noktada, terörizmin 200’ü aşkın tanımı bulunmaktadır. Uluslararası akademik çevrelerde 109 ayrı tanımı yapılan terörizmin, hâlen çözüm bekleyen mevcut konumu hakkındaki nedensellik bağına ait değerlendirmelerde %83,5’inin cebir ve şiddet, %65’inin politik, %51’inin korku, %47’sinin tehdit, %41,5’inin psikolojik etkileşim ve planlı reaksiyon, %37,5’inin mağdurlar ve hedefler arasındaki anlaşmazlık, %32’sinin planlı organize ve amaca dayalı olduğu, %30,5’inin ise muharebe metodolojisi, taktik ve stratejisi olarak tanımlandığı müşahade edilmiştir.¹³ Bu oranlar uluslararası ilişkilerin oluşturduğu reaksiyonlara göre yıldan yıla değişkenlik gösterebilmektedir.

Birleşmiş Milletler’in (BM) 1985 yılındaki 40/61 Sayılı Kararı’nda, terörizm “masum insanların hayatına son veren, temel hak ve özgürlükleri tehlikeye atan, kişinin şeref ve haysiyetini ciddi şekilde ihlal eden radikal değişiklikler yapmak için yapılan bir girişim”¹⁴

¹² Cevdet Saral, *Terörün Gizli Efendileri*, Kripto Yayınevi, Ankara, 2012, s. 24.

¹³ Mesut Hakkı Çaşın, *Uluslararası Terörizm*, Nobel Yayınları, Ankara, 2008, s. 149.

¹⁴ General Assembly-Fortieth Session, IX Resolutions Adopted on The Reports Sixth Committee, 1976, p. 301.

olarak tanımlanmıştır. İngiltere'nin Terörle Mücadele Kanunu'nda, terör “siyasi amaca ulaşmak ve toplumu veya toplumun çeşitli kesimlerini korku içinde bırakmak maksadıyla şiddet kullanılması”¹⁵ olarak ifade edilmiştir. Fransa Ceza Kanunu'nda ise terör “ciddi sindirme ya da terör yoluyla kamu düzenini bozmaya yönelik bireysel ya da kolektif bir girişim” olarak tanımlanmıştır.¹⁶ ABD Dışişleri Bakanlığı, terörizmi “Ulus altı gruplar veya gizli ajanlar tarafından sivillere karşı gerçekleştirilen, önceden tasarlanmış politik amaçlı şiddet”¹⁷ şeklinde tanımlarken; ABD Savunma Bakanlığı ise “politik ve ideolojik amaçlarla toplumlara veya hükümetleri politik, dini veya ideolojik amaçlarla sindirmek ve baskı altında tutmak için yasadışı kuvvet kullanımı veya kullanma tehdidi”¹⁸ tanımlamasını kullanmıştır. Federal Düzenlemeler Kanunu'na göre, terörizm “siyasal ve toplumsal amaçlarla bireylere ve mallarına karşı, hükümeti, sivil nüfusu veya herhangi bir bölümünü korkutmak veya zorlamak için yasadışı güç ya da şiddet kullanımı”¹⁹ olarak tanımlanmaktadır. Kurumlar görev sahasının verdiği önceliklere göre terörizm tanımlarını şekillendirmektedir.

Ana Britannica, terörizmi “siyasal bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, halka ya da bireylere karşı sistemli şiddet eylemlerine başvurma”²⁰ olarak tanımlamaktadır. Meydan Larousse ise, terörizmi “ihtilalci, grupların giriştiği şiddet eylemlerinin tümü, tedhişçilik; bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi,”²¹ olarak ifade etmektedir.

¹⁵ Terrorism Act 2000, p. 1.

¹⁶ http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?jsessionid=899B4E9B0F6BBECE96E065922118DDA9.tpdjo06v_2?cidTexte=LEGITEXT000006070719&idArticle=LEGIARTI000006418424&dateTexte=&categorieLien=cid (E.t.:01.01.2014).

¹⁷ *Patterns Of Global Terrorism:2003*, United States Department Of State, Nisan 2003, p. xii.

¹⁸ http://terrorism.about.com/od/whatisterroris1/ss/DefineTerrorism_4.htm (Erişim: 02.01.2012).

¹⁹ Code Of Federal Regulations, Title 28, Vol 1, Section 0-85, U.S Government Printing Office 2010, p. 51.

²⁰ Ana Britannica, “Terörizm”, Ana Yayıncılık, İstanbul, 20. Cilt, 1990, s. 549.

²¹ Meydan Larousse, “Terörizm”, Sabah Gazetesi, İstanbul, Cilt XIX, 1993, s. 223.

Terörizm, devletler ve kurumlar tarafından farklı tanımlandığı gibi, aydınlar tarafından da farklı tanımlanmaktadır.

Paul Wilkinson, siyasi terörizmi “bireylere, gruplara, toplumlara ya da devletlere, teröristlerin siyasi taleplerine ödün verilsin diye korku ve dehşet salmak için, cinayet ve ortadan kaldırmanın düzenli kullanımı, cinayet ve yok etme tehdidi”²² olarak tanımlamaktadır. Thomas Perry Thornton ise, terörizmi normal sayılamayacak metotlarla siyasal davranışları etkilemeyi amaçlayan sembolik hareketler²³ olarak ele almaktadır. Walter Laqueur de terörizmin genellikle Sovyet kökenli olduğuna vurgu yapmakta ve devleti özellikle Amerika’yı hedef aldığını belirterek terörizmi, politik bir hedefe ulaşmak için, masum insanları hedef alan yasadışı güç kullanımı²⁴ olarak tanımlamaktadır. Richard A. Folk da terörizm tanımında grup veya devlet ayrımı yapmayarak terörizmin hükümet veya devrimci bir grup tarafından gelse de neticenin değişmeyeceğine²⁵ vurgu yapmaktadır.

4. Terör-Medya İlişkisi

Medya ile terör, birbiriyle gayriresmî ilişki içinde olan iki farklı unsurdur. İkisinin de ortaya koyduğu ürünün alıcısı bulunmaktadır. Teröristler dikkat çekmek, kamuoyunda tanınmak, yetkililer tarafından bir güç olarak kabul edilmek ve yetkililerle diyalog kurmak, saygınlık ve meşruluk kazanmak isterler. Bunun yanında, kendilerinden kamuoyunun haberdar olmasını sağlamak, korku yaratmak, gündemde kalmak ve yasallaşma zemini yaratmak arayışı içindedirler.²⁶ Terör

116

Security
Strategies
Year: 12
Issue: 24

²² Paul Wilkinson, “Terör ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler ve Tipoloji”, *Silinmiş Yüzler Karşısında Terör*, Çeviren: İbrahim Yıldız, Hazırlayan: Cemal Güzel, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, 142-162, s. 144.

²³ Grant Warldraw, *Political Terrorism*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989, p. 9.

²⁴ http://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/51172_ch_1.pdf (Erişim: 07.05.2016)

²⁵ Ercan Çitlioğlu, *İnsanı, Dünyayı ve Terörizmi Anlamak*, Destek Yayınevi, İstanbul, 2011, s. 49.

²⁶ Betül Pazarbaşı-Selma Koç, “03 Ocak 2008’de Diyarbakır’da Yaşanan Bombalı Terör Eylemi ve Basın Söylemleri”, *Terör ve Haber Söylemi*, Editör: Mustafa Şeker-N. Tülay

örgütlerinin eylemleri toplumu yakından ilgilendirdiği için medya buna kayıtsız kalmamaktadır. Propagandaya ihtiyaç duyan terör örgütleri de, yaptıkları eylemlerle medyada yer almaya, dolayısıyla yazılı ve görsel basını, internetin yaygınlaşmasıyla birlikte internet medyasını ve son yıllarda özellikle sosyal medyayı propaganda aracı olarak kullanmaya çalışmaktadır. Bu durum, medyanın terör olaylarını sahnelemesi suretiyle örgütlere destek olduğu eleştirileri beraberinde getirmektedir. Terör örgütleri kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasından önce adam kaçırmaya, suikast ve rehin alma gibi yöntemlerle kamuoyunun dikkatini çekmeye çalışmıştır. Teknolojinin gelişimine paralel olarak propagandalarını farklı mecralardan yapmaya başlamıştır. Filmler, *web* siteleri, videolar, kitaplar, broşürler, gazeteler, dergiler, televizyonlar ve sosyal ağlar, terör örgütlerinin aktif biçimde kullandığı platformlardır.

Terörist örgütlerin tamamına yakını, basın olmadan hedeflerine ulaşamayacaklarının farkındadır. Bu örgütler mesajlarını iletmek için basını kullanırken, mesajlarına karşı duranlara da düşmanca mesajlar iletmektedir.²⁷ Televizyon, radyo ve yazılı basını kullanan teröristler, dört amacı gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu amaçlar şu şekildedir: Birinci amaç, eylemlerinin propagandasını yapmak ve hedef gruplar arasında korku yoğunluğu oluşturmak; ikinci amaç, geniş nüfus içinde kendi amaçları çerçevesinde kitleleri mobilize etmek ve bunu yaparken uluslararası kapsayıcılığı olacak şekilde kendi amaçlarının haklılığını vurgulayıp zaferlerinin kaçınılmaz olduğuna dikkat çekmek; üçüncü amaç, hükümetlerin ve güvenlik güçlerinin terör karşıtı uygulamalarını bozmak ve bu uygulamaları demokrasi ve hukuk dışı olarak göstermek; dördüncü amaç, hedeflediği sempatican kitleyi artırmak ve sermayeyi artırmaktır. Bununla birlikte, örgütler kendi üyelerine ilham ve cesaret vererek onların saldırı potansiyelini artırmayı hedeflemektedir.²⁸

Şeker, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009, 157-208, s. 163.

²⁷ Manuel R. Torres Soriano, "Terrorism and the Mass Media after Al Qaeda: A Change of Course?", *Athena Intelligence Journal*, Vol. 3, No. 1, 2008, 1-20, p. 7.

²⁸ Paul Wilkinson, "The Media and Terrorism: A Reassessment", *Terrorism and Political Violence*, Vol.9, No. 2 Summer 1997, 51-64, pp. 56-57.

Carlos Marigella, terörün kitle iletişim araçlarından yararlanma stratejisini “Şehir Gerillasının El Kitabı”nda şu şekilde ortaya koymuştur: “Sinir savaşı veya psikolojik savaş, kitle haberleşme araçlarının kullanılmasına dayanan bir savaş tekniğidir. Amacı yönetimin moralini kırmaktır. Bu amaca, rejimin casusları arasında uydurma, çelişkili haberler yayarak, şaşkınlık, kuşku ve kararsızlık tohumları ekilerek ulaşılır. Psikolojik savaşta yönetim zafiyete sürüklenir ve hatta haberleşme araçlarına sansür koyar. Bu sansür de kendilerine karşı işler, çünkü onu “halk dışı” ilan eder.”²⁹

Klaus Hübner ise, terörizmin medyayı kullandığını kabul etmekle birlikte, medyanın da teröristleri kullandığını ifade etmektedir. Hübner’e göre, “teröristler kitle medyasına okuyucu ve dinleyici kazandıran ilginç bir malzeme sağlamaktadır. Buna karşın kitle medyası da kamuoyunun teröristleri ciddiye alması için ihtiyacı olan aleniyeti sağlamaktadır.”³⁰ Buna göre, her iki tarafın da birbirini kullandığını söylemek mümkündür.

Teröristlerle medya arasındaki ilişkiyi Kevin G. Barnhurst iki şekilde açıklamaktadır. Kusurlu medya modeli olarak adlandırılan ilkinde, medya, şiddet çarkının parçası konumundadır. Teröristlerin şiddet eylemlerini geniş kitlelere ulaştırarak onların amacına hizmet etmektedir. Yaptıkları eylemlerle medyada kendine yer edinen teröristler, daha da cesaretlenerek daha büyük eylemler yapma yoluna gitmektedir. Bir anlamda medya dolaylı olarak terör eylemlerini teşvik etmektedir. Savunmasız medya modeli olarak açıklanan ikinci modelde ise, medya, terörist faaliyetlerin faili olmaktan ziyade kurbanı olarak görülmektedir. Medya haber verme sorumluluğu gereği şiddet eylemlerine yer vermektedir. Ayrıca medya yer vermese bile terörist faaliyetlerin duracağı söylenmez.³¹ Michel Wieviorka ise terör ile medya arasında simbiyotik ilişkinin varlığına vurgu yaparak bu ilişkiyi dört biçimde

²⁹ <http://www.kurtuluscephesi.com/orjinal/marighella.pdf> (Erişim: 09.02.2014).

³⁰ Gürol Korkmaz, *Terör ve Medya İlişkisi*, s. 167.

³¹ Marjolein Camphuijsen, Esther Vissers, “Terrorism and the Mass Media: A symbiotic relationship?”, *Social Cosmos*, Vol . 3, No. 1, 2012, 14-24, pp. 19-20.

açıklamaktadır. Saf ilgisizlik adını verdiği ilk modelde, teröristler hedefledikleri kurbanların dışında kalan kitleyi propaganda ile etkilemek ve korkutmak gibi bir amaç taşımamaktadır. Göreceli şiddet olarak açıklanan ikinci modelde, medya terörist şiddetine kayıtsızdır. Medya odaklı stratejiden oluşan üçüncü modelde, teröristler kendi mesajlarının yayılması için medyayı araç olarak kullanmaktadır. Bütün medya ile kırılmanın ya da kopuşun yaşandığı dördüncü modelde ise, teröristler gazetecileri, editörleri ve tüm medya organizasyonlarını düşman olarak görmektedir.³² Bu ilişkiye başka bir açıdan yaklaşan Paul Wilkinson, terörizmin psikolojik bir silah olduğunu belirterek teröristlerin mesajlarını halka ulaştırma isteklerinin olduğunu ve bunu da medya aracılığıyla yapacağını iddia etmektedir. Açık toplumlarda basın özgürlüğünden dolayı medya terör örgütlerinin istismarına karşı daha hassas durumdadır.³³ Wilkinson'ın savına göre, medya ile terör organizasyonları arasındaki ilişkinin simbiyotik olarak ve kaçınılmaz bir şekilde süreklilik arz ettiği söylenebilir.

Terör örgütlerinin kitlesel propagandaya yönelmeleri yeni değildir. ABD'de 1915 yapımı "Bir Ulusun Doğuşu" filminde Ku Klux Klan örgütünün propagandası yapılarak örgüt kahraman olarak tasvir edilmiştir. Örgüt film üzerinden tanınırlığını artırarak çok sayıda üye kazanmıştır.³⁴ Margaret Thatcher, 15 Temmuz 1985'te Londra'da yaptığı basın toplantısında medyanın terörizme reklam oksijeni verdiğini ileri sürerek terörizme ilişkin haberlerin medyada yer almasına kısıtlama ve bir anlamda sansür getirilmesini istemiştir.³⁵

³² Michel Wieviorka, *The Making of Terrorism*, University of Chicago Press, Translate: David Gordon White, Chicago, 1993, pp. 43-45.

³³ Anita Perešin, "Mass Media and Terrorism", *Medijska istraživanja*, Vol. 13, No. 1, 2007, 5-22, p. 8.

³⁴ Sonise Lumbaca, David H. Gray, "The Media as an Enabler for Acts of Terrorism", *Global Security Studies*, Volume 2, Issue 1, Winter 2011, 45-54, p.47.

³⁵ Gary Edgerton, "Quelling the "Oxygen the Publicity": British Broadcasting and "The Troubles" During the Thatcher Years", *The Journal of Popular Culture*, Volume 30, Issue 1, Michigan State University, 1996, 115-135, p. 115.

Terörist grupların medyaya ilgisine göre sınıflandırma yapan Gabriel Weimann ve Conrad Winn'e göre, kendini ve hedeflerini reklam aracılığıyla anlatmaya çalışanlara "medya odaklı teröristler"; ana öncelikleri reklam olmayanlara ise "geleneksel teröristler" adı verilebilir. Geleneksel sınıflandırmasını günümüz eylemleri için yapmak mümkün değildir. Hemen her örgüt başarabildiği ölçüde her yerde eylem yapmaya çalışmakta ve medyada kendine yer bulma çabası vermektedir. Bu bağlamda Fransa, İrlanda ve diğer Avrupa ülkelerinde gerçekleşen terörizm geleneksel terörizme girerken; Filistin, Orta Doğu ve Latin Amerikalı örgütler medya odaklı terörizm grubuna dâhil edilmektedir.³⁶ Özellikle dünyanın birçok yerinde faaliyet gösteren terör grupları televizyonlara haber olmaya ve dolayısıyla Batılı değerleri hedef seçmeye özen göstermektedir.

Bu amaçla teröristler eylem hedeflerini, zamanını ve yerini medyanın hem mekân hem de görüntü açısından ulaşabilme imkânını dikkate alarak planlamakta ve sahneye koymaktadır. Başka bir deyişle teröristler, eylemlerini bilinçli bir biçimde medyanın kural, ölçüt ve yöntemlerinden faydalanarak planlamakta ve medyanın işleyiş mantığına uygun gerçekleştirmektedir.³⁷ Yazılı, görsel ve işitsel basın ise; toplumu bilgilendirme ve gelişmelerden en hızlı ve en doğru biçimde haberdar etme çabası, amacı ve sorumluluğu içindedir. Dolayısıyla bir anlamda teröristler medyaya ihtiyaç duyarken; medya da terör olaylarını görmezden gelemediği için bu ikisi arasında zorunlu ve gayriresmî bir iletişim bağı oluşmaktadır. Bu durum karşısında basının görevi, kamuoyunun yararı doğrultusunda bilgilenmeye dönük haberler yapmak ve terör örgütlerine yarar sağlamaktan uzak kalmaktır.³⁸ "Terör eylemleri medyada yer almalı mı, almamalı mı?", "Terörist hadiseler

³⁶ Mesut Hakkı Çaşın, a.g.e., ss. 708-709.

³⁷ Orhan Gökçe-Uğur Demiray, "Medya Terör İlişkisi Ya da İkilemi", *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006, 1-7, s. 3.

³⁸ Suat Gezgin, "Haber ve Terör", *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006, 11-20, s. 14.

medyada yer alacaksa nasıl yer almalı?”, “Bu haberlere ne kadar yer ve süre ayrılmalı?” ve “Terör olaylarını sütunlarına taşıyan gazeteler ve haber bültenlerine taşıyan televizyonlar bu eylemleri takipçilerine aktarırken hangi kriterleri ön plana çıkarmalı?” şeklindeki sorular henüz tam anlamıyla yanıtlanmış değildir. Medya topluma, devlete, ulusal ve uluslararası güvenliğe karşı sorumludur. Dolayısıyla medya terörle mücadeleye zarar vermeden ve haberleriyle teröristlerin propagandasını yapmadan terör hadiselerini halkın haber alma özgürlüğü çerçevesinde mecrasına taşınmalıdır.

Şiddet içerikli mesajların medya yoluyla sunumunda kamuoyu ilgisinin ve dikkatinin bu mesajlar üzerinde yoğunlaştığına dair ilk örnekler, 1960’lı yılların başındaki Vietnam Savaşı protestolarına kadar gitmektedir. Bu yıllarda “sembolik” anlamlarla yüklü, başta BM binası önünde kendini yakma ve savaş karşıtı protesto eylemleri ile kamuoyunda bir “tepki iklimi” yaratılmak istenmiş; bu konuda bir hayli yol kat edilmiştir. Bu tarz eylemler, bir yerde terörizmin zaten arzuladığı ve büyük ölçüde başarılı olduğu “korku”, “panik”, “endişe” ve “merak” duygularının medya tarafından hem geniş kitlelere ulaştırılma, hem de eylemler sonrasında tekrar tekrar yinelenme şansı yarattığı içindir ki, bu duygular önem kazanmış ve zaman içerisinde çeşitlenmiştir.³⁹ Terör örgütlerinin televizyona çıkartılıp çıkartılmaması sorunu, 1970’lerden beri dünya kamuoyunu meşgul etmiştir. 1972’de Filistinli bir grup Münih Olimpiyatları’nı kana buladığında herkes basını suçlamış ve “kameralar orada olmasaydı olay bu kadar büyümeyecekti” iddiasında bulunulmuştur. Söz konusu yıllar, hem terörün, hem de medyanın yaygınlaştığı yıllar olmuştur. O yüzden bu iki olgunun birbirine dayanarak büyüdüğü öne sürülmüştür. Terör, medyaya o kadar bel bağlamıştır ki, uçak kaçırılacağı zaman o olayın akşam haberlerine yetişmesine dikkat edilmeye çalışılmıştır.⁴⁰ 2001 yılındaki

³⁹ Bozkurt Zakir Aşar, “Terörizmle Küresel Mücadele Stratejisi İçinde Medyanın Yeri Ne Olmalı?”, *Terör ve Haber Söylemi*, Editör: Mustafa Şeker-N. Tülay Şeker, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009, 61-88, s. 66.

⁴⁰ Mesut Hakkı Caşın, a.g.e., s. 730.

11 Eylül saldırıları, 2004 Madrid ve 2005 Londra saldırıları teröristlerin iletişim stratejisi olarak değerlendirilebilir. Yüksek yoğunluklu şehirlerin seçilmesi, daha fazla etki oluşturmak ve medyada daha fazla yer edinmek demektir. Ayrıca 2005 yılındaki Londra saldırılarının zamanlama açısından özel bir önemi daha bulunmaktadır. G-8 Zirvesi'nin Britanya'nın diğer ucunda olan İskoçya'da yapılması, bütün dünyanın ve dolayısıyla da medyanın dikkatini oraya çevirmesini sağlamıştır. Terör örgütleri seçim öncesini, seçimleri, uluslararası zirveleri ve organizasyonları, medyanın yoğun ilgi göstermesinden dolayı, özellikle eylem günleri olarak seçmektedir.⁴¹ Zira bu dönemlerde medyada daha fazla yer bulma olanağına sahip olmaktadırlar. İletişim teknolojilerindeki gelişme ve yaygınlaşma, terör örgütleri için de büyük avantajlar sağlamıştır. Sınırları ortadan kaldıran kitle iletişim araçları, şiddetin bütün görüntülerini insanların evlerine kadar getirmektedir. Dolayısıyla medyaya bu noktada büyük sorumluluk düşmektedir. Olayların habere dönüşmesi, dilinin kurgulanması, ekranlara veya gazetelere yansıtılması büyük sorumluluk gerektirmektedir.

Yapılan araştırmalar, terör haberlerinin medyada en fazla takip edilen haberler olduğunu ortaya koymaktadır. Terör olaylarının medyada yer alması, örgütün yaşama şansını artırması bakımından son derece önemlidir. John Graaf, İtalya'daki Kızıl Tugayların, gazetelerin en çok sattığı Perşembe ve Pazar günleri baskısında yer alabilmek için "iletişim günleri" olarak Çarşamba ve Cumartesi'yi seçtiğini belirtmiştir. Graff, örgütün daha çok söz konusu günlerde eylem yaptığını ve böylece o günün haberlerinin verildiği "prime time" zamanını yakalamaya çalıştığını belirtmektedir.⁴² Yine İtalya'da Aldo Moro'nun kaçırılıp öldürülme sürecinde gazetelerin tirajının arttığı görülmüştür. Getirisi yüksek olduğu için özellikle televizyonlar terör ve şiddet haberlerini son dakika gelişmesi olarak duyurmakta ve haber bültenlerinde

⁴¹ Dominic Rohner, Bruno S. Frey, "Blood and ink! The common-interest-game between terrorists and the media", *Public Choice*, Volume 133, Issue 1, Springer Science+Business Media, 2007, 129-145, p. 130.

⁴² Gürol Korkmaz, *Terör ve Medya İlişkisi*, s. 161.

genişçe yer vermektedir. Yine araştırmaların ortaya koyduğu bir gerçek var ki, o da terör haberlerinin izleyicide korku, panik, tedirginlik, karamsarlık ve güvensizlik oluşturduğudur.

Terör-medya ilişkisinin bir ayağı da devlettir. Brigitte Nacos, bu durumu siyasal iletişim üçgeni çerçevesinde açıklamaktadır. Üçgeni kitle iletişim araçları, kamuoyu-çıkar grupları, hükümet yetkilileri ve karar vericiler oluşturmaktadır; halk ile hükümet arasında doğrudan bir temas yoktur. Medyanın oluşturduğu ağlar vasıtasıyla iletişim sağlanmaktadır. Teröristler siyasi görüş itibariyle ana görüşün dışındadır. Teröristlerin genel algısı; halk, hükümet ve kitle iletişim araçları tarafından umursanmadıkları yönündedir. Bundan dolayı, şiddet eylemleriyle medyada yer almaya çalışarak hem eylemlerini medyaya taşımakta, hem de mesajlarını medya aracılığı ile duyurmaya çalışmaktadırlar.⁴³ Bunun sonucunda, üçgenin bütün katmanları ile ilişki kurmaktadırlar. Medya ile bu ilişki, simbiyotik boyuta taşınmaktadır. Özellikle terör haberlerinden dolayı terörle mücadele kurumlarının zarar gördüğünden şikâyet eden devletler, basını daha fazla sorumlu davranmaya davet etmektedirler. Uluslararası müdahalelerde ve savaşlarda halkın ve uluslararası toplumun desteğini sağlama konusunda da medya devletler tarafından propaganda amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Savaşlara zemin hazırlayan ve müdahaleleri meşrulaştıran öge, görsel olarak oluşturulan düşman imge ve imajlarıdır. Ayrıca günümüz iletişim çağında düşman imajlarının doğrudan tarihsel ve kültürel olarak konumlandırılmadığı da bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Artık düşman imajları; duruma, ortama ve amaca göre medya aracılığı ile yeniden tanımlanmakta, üretilmekte ve yapılandırılmaktadır.⁴⁴

⁴³ Brigitte L. Nacos, *Mass-Mediated Terrorism: The Central Role of the Media in Terrorism and Counterterrorism*, Rowman & Littlefield Publishers Inc., Second Edition, Maryland, 2007, p. 15.

⁴⁴ Orhan Gökçe, "Terörizm Çağında Düşman İmajları-Düşman İmajlarının Savaş Müdahale ve Diğer Aksiyon ve Reaksiyonlar Açısından Önemi", *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006, 81-101, s. 95.

İyi yapılandırılmış bir düşman imajı, birçok müdahaleyi meşrulaştırıcı bir görev üstlenmektedir. Amerika'nın Irak'ı ve Afganistan'ı işgali buna verilecek örneklerdendir.

4.1. Medyada Terörizmle İlgili Kavramların Kullanılmasına Örnekler

Terörizmle ilgili kavramların kullanılması konusunda uluslararası toplumun nitelendirmeleri birbirinden farklı olmaktadır. Batı basınının haberlerde Kürdistan İşçi Partisi (*Partiya Karkerên Kurdistan*, PKK) terör örgütünden bahsederken çoğunlukla “gerillalar”, “asiler” veya “savaşçılar” gibi ifadeler kullanıp “teröristler” dememektedir. BBC'nin “PKK savaşçıları DAİŞ'le savaşa hazırlanıyor” başlıklı haberinde, 21 yaşında olduğunu söyleyen kadın örgüt üyesinin elinde tuttuğu aynaya bakarken çekilmiş fotoğrafını kullanarak “PKK'ya insani değerleri savunmak için katıldım” ifadesine yer vermekten de kaçınılmamıştır.⁴⁵ Bir diğer örnek, Demokratik Birlik Partisi (PYD) ve YPG (Halk Savunma Birlikleri)'nin Avrupa ve ABD tarafından terör örgütü olarak tanınmamasıdır. Ülkelerin birbirleriyle kurduğu ilişkiler hem siyasilerin, hem de basının söylemine yansımaktadır. Dağda askerle çatışan PKK'lı teröristler için farklı kesimler tarafından farklı sıfatlar kullanılmaktadır. Çoğunluk “terörist” sıfatını kullanırken; PKK kendisine “gerilla” ve “savaşçı” Avrupa basını başta olmak üzere dış basın “özgürlük savaşçısı”, “direnişçi”, “gerilla”, “asiler”, “ayrılıkçı güçler” ve “Kürt savaşçılar” kelimelerini tercih etmektedir. Avrupa basını takip edildiğinde bunu haberlerde net bir şekilde görmek mümkündür. Bu çifte standart sadece PKK için değil, uluslararası ilişkilerde pek çok örgüt için yapılmaktadır.

“Teröristler” mi, yoksa “özgürlük savaşçıları” mı? Bu soru “terörizm” kavramının subjektif hâle geldiğini ve politize olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu soru, terörizmin yoğun siyasal niteliğini ve bundan etkilenen siyasal çıkarların çeşitliliğini de göstermektedir. Bir ülke tarafından “terör örgütü” olarak nitelendirilen illegal veya şiddet kullanan bir grup, başka bir ülke tarafından “özgürlük savaşçısı”

⁴⁵ <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33991464> (Erişim: 08.05.2016).

veya “ulusal bağımsızlık hareketi” şeklinde tanımlanabilmektedir. “Londra”da bir İsraili diplomat saldırıya uğrar; bizzat Thatcher, Avam Kamarası’nda saldırganın Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ile alakası bulunmadığını ispat eder: Bunun adı “terörizm”dir. İsrail ordusu Lübnan’ı işgal eder ve binlerce kişiyi katleder: Bunun adı ise “Galile’de Barış”tır.⁴⁶ Burada, İsrail kaynaklı medyanın Avrupa ve Amerika’da güçlü olması nedeniyle, olayların ele alınış tarzı doğal olarak devlet politikalarıyla endeksli olmakta ve beraberinde de çifte standardı getirmektedir.

İngiliz ve İtalyan medyası Londra’da ya da Roma’da bir otelde meydana gelen patlamayı bildirirken, bırakın “özgürlük savaşçıları”nı, “şehir gerillası” gibi terimleri bile IRA (*Irish Republican Army*-İrlanda Cumhuriyet Ordusu) ya da Kızıl Tugayları anlatmak için asla kullanmaz. Ama aynı medya, başka ülkelerdeki benzer olayları bildirirken bu terimleri kullanmakta tereddüt etmez.⁴⁷ PKK terör örgütüne bağlı olarak Suriye’de şiddet üreten PYD/YPG, ABD ve Avrupa’da pek çok devlet tarafından terör örgütü olarak tanınmamaktadır.

Irak’ı işgal eden ABD’ye göre, işgal güçlerine direnen Iraklılar “terörist”tir. Ama aynı ABD ve İngiltere’ye göre; İkinci Dünya Savaşı’nda, işgal altındaki Fransa’da Alman ordularına direnen yeraltı örgütleri mensupları (Rezistans), “yurtsever”lerden oluşmuştur ve ülkelerini savunma çabası vermiştir.⁴⁸ Sovyet Anayasası’nda ulusal kurtuluş hareketlerinin desteklenmesi anayasal bir görev iken; Sovyetler tarafından bu çerçevede yapılan yardımlar Batılı devletler tarafından devlet destekli terör ya da terörizmi desteklemek olarak nitelendirilmektedir.⁴⁹ Sterling’e göre, 1970’lerde ortaya çıkan bütün terörist gruplar, Havana çevresinde kurulan kamplarda gördükleri

⁴⁶ Roger Garaudy, a.g.e., s. 214.

⁴⁷ Walter Laqueur, Terörizmin Yorumlanması, *Silinmiş Yüzer Karşısında Terör*, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, 95-141, s. 102.

⁴⁸ Ercan Çitlioğlu, *Gri Tehdit Terörizm*, s. 43.

⁴⁹ Claire Sterling, *Terör Ağı*, Çeviren: Oya Alpar, Yüce Yayınları, İstanbul, 1981, ss. 18-21.

eğitimi, Küba ve Kübalıların patronu Rusya'ya borçlıydu.⁵⁰ Vietnam'da Amerikan müdahalesine karşı mücadele veren Vietkonglar, ABD tarafından terörist olarak nitelendirilirken; dış destek alıp kendi halkına terörün her türlü çirkin yüzünü uygulayan Kontralar terörist olarak nitelendirilmemektedir.

4.2. Medyada Terör Haberlerinin Verilmesinin Olumlu Yönleri

Terör haberlerinin medyada yer alması kaçınılmaz bir durumdur. Hem toplumun bilgilendirilmesi, hem de haber alma hak ve hürriyetinin gerçekleşmesi için terör hadiseleri yazılı, görsel ve işitsel basında kendine yer bulmaktadır. Sansür uygulanmadan terör hadiselerinin haber yapılmasıyla toplumun haber alma hak ve hürriyeti gerçekleşmiş olur. Terör yoluyla hedefe ulaşmanın yanlış olduğu vurgulanıp, şiddetle bir yere varılamayacağı ve çözümün demokratik yollarla aranabileceği medya vasıtasıyla iyi anlatılabilirse teröristlerin özeleştiri yapmalarına ve örgüte şüphayla bakmalarına sebep olunabilir. Şüphesiz bunun olumsuz sonuçları da bulunmaktadır. Bu nedenle devlet yöneticileri zaman zaman sansür mekanizmasına başvurmuştur. Fakat sansürün hiçbir zaman olumlu sonuç vermediği görülmüştür. Terör haberlerinin görmezden gelinmesi sonucu örgütler daha büyük şiddet eylemlerine girişmekte ve gündeme gelmeye çalışmaktadır. Ana akım medyayla bunu başaramayan örgütler, kendi yayın organlarıyla eylemlerini duyurmaya çalışmaktadır. Fısıltı gazetesinin faaliyete geçmesi, bilgilerin çarpıtılıp abartılması da diğer olumsuz sonuçlardandır. Dolayısıyla terör haberleriyle ilgili olarak kurumların sıkı bir iş birliği içine girmesi gerekmektedir. Güvenlik güçleri ile medya arasında ve medya gruplarının da kendi aralarında ilkesel değerleri belirlenmeli; terör haberleri kamu yararını gözetecek ve propagandaya mahal vermeyecek şekilde topluma buluşturulmalıdır. Terörle mücadelenin önemli bir parçası da medyanın rolüdür.

Kitle iletişim araçları, terör olaylarında yetkililer ile geniş halk kitleleri arasında hayati bir bağ kurmaktadır.⁵¹ Devlet yöneticilerinin

⁵⁰ A.g.e, s. 21.

⁵¹ Bozkurt Zakir Avşar, *Kitle İletişim Araçları ve Terör*, Kamer Yayınları, İstanbul,

dillendirdiği egemen söylemi, medya da aynı biçimde dillendirerek halka ulaştırmaktadır. Aynı zamanda, basın, halkı bilgilendirirken “fısıltı gazetesi” ile yalan yanlış bilgilerin halk arasında dolaşmasına da engel olmaktadır. Zira bilgilendirme resmî kanallardan veya medya tarafından yapılmadığı zaman örgütün yayın organları bu boşluğu doldurarak olayı çarpıtıp ve abartıp halka duyurma yoluna gitmektedir. Terör haberlerinin medyada yer almasının bir diğer yararı, terör örgütlerinin aleyhine kamuoyunun oluşması ve toplumun bu bağlamda kenetlenmesidir. Fakat bunu sağlarken son derece dikkatli olunması gerekir. Haberlerde doğru söylem seçilip içerik olarak halkı kutuplaştırmadan terör hadiselerinin yanlış olduğu vurgulanırsa, faydalı sonuçlar alınabilir. Herhangi bir strateji taşımadan içerik ve söyleme dikkat edilmeden haberler verilirse, bu durumun terör örgütlerinin lehine sonuçlar doğurması muhtemeldir.

Medya, çağın vebası olan terörü kamu vicdanında mahkûm edebileceği bir yayın anlayışı üstlenebilir. Terörün nedenlerine, sonuçlarına, iç ve dış bağlantılarına ilişkin sağlıklı değerlendirmeler, derin gözlemler, analizler ve bilimsel araştırmalar medya tarafından desteklenebilir.⁵² Böylece toplum da bilinçlendirilmiş olur. Patrick Clawsen, “terörist tehdidin büyüklüğü hakkında fikir verebilmek için büyük bir kitle iletişim aracı faaliyetlerine ihtiyaç vardır, çünkü bu faaliyetler terörizmin münferit ve ciddi bir şey olmadığı gibi yanlış algılamaları önleyecektir. Bu durum aynı zamanda etkili bir anti-terör programı için gerekli kaynakların temin edilmesini ve her zaman hazırlıklı bulunulmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca halk terörist organizasyonlar hakkında ne kadar çok şey bilirse terörist sempatizanlardan gelecek yardımların da o nispette azalması muhtemeldir”⁵³ ifadelerini kullanarak terörle mücadelede medyanın ne denli önemli olduğunu vurgulamıştır.

1992, s. 63.

⁵² Erkan Yüksel, “Gerçek Yaşam, Medyadaki Gerçek ve Terör Haberciliği”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006, 21-53, s. 43.

⁵³ Gürol Korkmaz, *Terör ve Medya İlişkisi*, s. 163.

Toplumun bilgilendirilmesi; terör olaylarına karşı bir algı oluşturulması; terör örgütlerinin propagandasına karşısında bir karşı propaganda oluşturulması; terörün kaynağının araştırılması; yaygınlaşmasının önüne geçilmesi ve son aşamada kökten çözümüne dair çalışmaların yapılması medyanın görev ve sorumlulukları arasında yer almaktadır.

4.3. Medyada Terör Haberlerinin Verilmesinin Olumsuz Yönleri

Dünyanın en ücra köşesindeki terör olayları bile medya vasıtasıyla insanların evlerine kadar ulaşmaktadır. Bu durum terör örgütlerinin küresel bazda tanınabilirliğini artırmaktadır. Terör haberleri toplumda korku, tedirginlik, karamsarlık, umutsuzluk, güvensizlik ve yılgınlık gibi duygulara yol açmaktadır. Ayşe İnal bu durumu şöyle açıklamaktadır: “Günümüzde terör haberlerinin oluşturduğu zihinsel haritalara, anlamlara ve dünyayı algılama biçimlerine bakıldığında görülecektir ki, haberlerin sonucunda pek çok insan kendini günlük yaşamında korku içinde ve tehdit altında hissetmektedir. Her an her yerde bir terör saldırısı olabilir ve buna karşı bireyler tek tek güçsüz ve korunmasızdır.”⁵⁴ Bunu korkunun yayılması olarak özetleyebiliriz. Medya tarafından terör olaylarına geniş şekilde yer verilmesi, terör eylemlerinin planlanış ve uygulanış süreçlerinin kamuoyunun bilgisine sunulmasına neden olmaktadır. Özellikle tartışma programlarında güvenlik güçlerinin ağır zayıflık verdiği olaylar sonrasında terörle mücadelede zafiyetlerin masaya yatırılması, güvenlik güçlerinin eksiklerinin haritalarda yer göstermeye varacak şekilde derinlemesine analiz edilmesi, yeni stratejileri boşa çıkarmakla birlikte teröristlerin de neyi eksik neyi doğru yaptıklarını bir kez daha gözden geçirmelerini sağlamaktadır. Aynı zamanda halkın moralinin bozulmasına neden olurken, terörle mücadele birimleri yıpranmakta terör örgütleri de moral kazanmaktadır. Bu da şiddete eğilimli birey veya gruplar üzerinde olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu görüntüler gerek haber bültenlerinde terör görüntüleri veya adi suçlar kapsamına giren şiddet

⁵⁴ Ayşe İnal, “Haber Medyası, Siyaset ve Terör”, *Terör ve Haber Söylemi*, Editör: Mustafa Şeker-N. Tülay Şeker, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009, 11-26, s. 24.

görüntüleri, gerekse program veya dizilerdeki şiddet sahneleri olabilmektedir. Terör haberlerinin medyada yer almasının bir diğer olumsuz sonucu da, birbiriyle rekabet halinde bulunan örgütlerde “geride kalmama”; karşıt görüşlü örgütlerde ise “misilleme” yapma duygularına yol açabilir. Zira terör örgütlerinin kendilerini tanıtmaya, duyurma ve var oluş amaçlarının kamuoyunda konuşulmasını sağlayan en önemli etken, yaptıkları ses getirici eylemlerdir. Bu örgütlere göre, en iyi propaganda eylemdir.

Terör eylemlerinin detaylarıyla medyada yer bulması ve bunun sonucunda güvenlik güçlerinin stratejilerinin masaya yatırılması, teknik ve taktik detayların incelenmesi, daha pasif terör gruplarına teknik ve taktik bilgi sağlaması açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Devam etmekte olan bir olayın medyada yer alması, otoritelerin karar vermesini sınırlayarak baskı altına girmelerine yol açmaktadır. Rehine kurtarma eylemlerinde olayın medya vasıtasıyla naklen aktarılması, hem örgüt üyelerin medyayı araç olarak kullanıp süreci daha iyi takip etmesini sağlarken; hem de örgütün isteklerini medya aracılığıyla duyurmasının yolunu açmaktadır. Böylece örgüt üyeleri isteklerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini de medya vasıtasıyla takip etmektedir. Ayrıca rehinelere kurtarma operasyonları yapılırken teknik bilgilerin medya vasıtasıyla örgüt üyelerinin bilgisine sunulması, hem güvenlik güçlerini, hem de rehinelere tehlikeye atmakta ve operasyonların başarıya ulaşma şansını azaltmaktadır.

Haberlerde örgüt isimleri verilerek terör örgütlerinin doğmasında ve hatta yaşamasında en büyük etken olarak kullanılan propagandaya katkıda bulunmaktadır. Örgüt yöneticilerinin demeçlerine yer verilerek yine propaganda sürecine katkıda bulunmaktadır. Zaman zaman “çok özel röportaj” niteliğiyle yayınlanan örgüt yöneticileriyle yapılan röportajlar da hem propaganda açısından aktif rol oynamakta, hem de örgüt yöneticilerine çok güçlü bir imaj kazandırmaktadır. Hem bu röportajlarda, hem de kendi yayın organlarına verdikleri -ve diğer yayın organlarında da çoğu zaman kendine yer bulan- demeçlerde örgüt yöneticilerinin tehditkâr söylemleri, halkta korku, tedirginlik ve nefret duygularının kabarmasına neden olmaktadır. Örgüt liderlerinin mesajlarının yayınlanmasında medyada bir seçicilik bulunmamaktadır.

Teröristlerin hemen her türlü demeci rahatlıkla medyada yer bulabilmektedir. Terör haberlerinde örgüt jargonlarını içeren kelimelerin kullanılması, hem örgütün propagandasının yapılmasına neden olmakta; hem de örgütün eylemlerini ya da varoluş sebebinin meşrulaştırıcı bir etkiye yol açmaktadır. Aynı zamanda örgüte sempati duyulmasına da neden olmaktadır.

Terör eylemlerinin etkinliğinin ve sonuçlarının verilmesi, örgütlerin en çok istediği unsurlardandır. Eylemlerin sebep olduğu insan ve mal zayıflığının özellikle abartılarak verilmesi, hem terör örgütünün imajına güç kazandırmakta; hem de kendisine yakın duygudaşlarının örgüte daha da yakınlık duymasına, hatta örgüte katılmasına neden olabilmektedir. Ayrıca örgütün güçlülük imajı halk nezdinde korkuya yol açarken; devletin ve güvenlik güçlerinin imajının zayıflamasına ve toplum nezdinde güçlülük ve saygınlıklarının azalmasına neden olmaktadır. Buradaki dengenin iyi belirlenmesi gerekir. Terör haberlerinin verilmesi, toplumda kamplaştırıcı etkide bulunmaktadır. Özellikle egemen söylemlerle verilen haberler, örgüt saflarında çatışmayan ama şehirlerde yaşayıp örgüte sempati duyan bireyler ile terörü tasvip etmeyen toplum arasında gerginliğin artmasına neden olmaktadır. Özellikle teröristlere destek veren protestolarda ve terörü lanetleyen gösterilerde gerilimin zaman zaman yükseldiği, hatta fiziksel çatışmanın çıktığı çoğu zaman kamuoyuna yansımıştır. Terör haberleri verilirken izleyici kitlede benzer duyguları paylaşan bireylerin örgüt lehine harekete geçmesine veya örgütle bir özdeşleşmeye gitmesine neden olunabilir. Haberlerin medyada sık sık yer alması, terörün ülke gündeminde ilk sıraya oturmasına neden olarak âdeta ülkenin yegâne sorunu olduğu izlenimi verebilir.

Terör olaylarının kitle iletişim araçlarınınca sık sık verilmesinin olumsuz bir neticesi de, şiddetin yığılmacı etkisinin oluşmasıdır. Gerek aynı olayın uzun süre yinelenerek olayların gelişimine bağlı olarak verilmesi; gerek aynı anda meydana gelen diğer şiddet olaylarıyla ilgili haberler genelde şiddet, zorbalık ve terörle ilgili kamuoyundaki

huzursuzluğun kaynağı olmaktadır. Bu etki kendini özellikle çocuklar üzerinde daha çok göstermektedir.⁵⁵ Terörist eylemlerin medyada yer alması, ülkenin güven imajına ve ekonomisine de darbe vurmaktadır. Sürekli olarak terör olaylarının meydana geldiği ve bu haberlerin de geniş bir şekilde yazılı ve görsel basında yer bulduğu ülkeleri yabancı yatırımcı tercih etmemektedir. Yatırımın ötesinde turist sayısının azalması da olumsuz sonuçlardandır.

Terör haberlerinin medyada çok sık yer bulmasının bir sonucu da olayın sıradanlaşmasına neden olmasıdır. Hemen her gün medyada uzun uzun yer alan terör olayları halkta kanıksama ve âdeta yaşamın bir parçası olma duygusu oluşturmakta ve bir süre sonra insanları tepkisizliğe sevk etmektedir. Terörle mücadele açısından, bu, önemli bir eksikliklerdir. Uzmanların televizyonlardaki birçok söylemi teröristlerin lehine olmakta ve halkın devlete güvenini de zayıflatmaktadır. Terör haberlerinde teröristlerin ölümlerine yer verilmesi de olumsuz sonuçlar meydana getirmektedir. Güvenlik güçlerince öldürülen teröristler, âdeta kahraman yapılmakta ve hatta kutsanmaktadır. Bu durum yeni sempatanların örgüte katılması için önemli bir işlev görmektedir. Aynı şekilde, örgüt militanlarının cenazelerine basının yoğun ilgi göstermesi de bu sürecin bir parçasıdır. Örgüt üyelerinin cenaze törenlerinin âdeta şova dönüşmesinin sebebi de budur. PKK cenazelerinin örgüt tarafından gövde gösterisine dönüştürülmesi örgütün eleman kazanmasına neden olmaktadır. Teröristleri meşrulaştırıcı ve âdeta masumlaştırıcı haberlerin yapılması da teröristlere haklılık kazandırmaktadır.

Terör hadiselerinin iyice araştırılmadan eksik veya yanlış bilgiler içerecek biçimde verilmesi ve takipçilerde soru işaretleri uyandırması, teröristler lehine dezenformasyona neden olmaktadır. Çoğu zaman televizyonların reyting kaygısı ve haberi ilk önce verme amacı, terör eylemlerinin iyice araştırılıp sorgulanmadan izleyiciye aktarılmasına ve olayların etkisinin olduğundan daha büyük olmasına

⁵⁵ Bozkurt Zakir Avşar, *Kitle İletişim Araçları ve Terör*, s. 62.

sebepler olurken toplumdaki gerginliği ve korkuyu artırmaktadır. Özellikle “Son Dakika” veya “Flaş” koduyla duyurulan haberlerin etkisi çok daha fazla olmakta ve dikkatleri çok çabuk çekmektedir. Terör haberleri de genellikle bu şekilde verilmekte; çoğu zaman olay yerine yakın muhabirler varsa, onunla canlı bağlantı yapılarak olayın sıcaklığına kamuoyuna aktarılması sağlanmaktadır. Muhabirin genellikle heyecanlı ses tonuyla ilk bilgileri verme telaşı, terör örgütlerinin de propaganda saatleri olmaktadır. Ayrıca düzeltme yapılmadan ya da iyice incelenmeden verilen haberlerde terör jargonu kullanılmaktadır. Bu da propagandanın önemli bir kısmıdır. Burada tek kazançlı çıkan, terör örgütleridir. Zira örgütler çok kişi öldürmektense çokça konuşulmayı tercih eder. “Bir kişiyi öldür, bin kişiyi korkut” misali izlenen politika, teröristlerin en fazla arzuladığı durumdur. Haberlerde şiddet görüntülerine yer verilmesi, toplumun korku hipnozuna girmesine neden olmaktadır. Kan, ceset, parçalanmış insan vücutları, şoka girmiş insan görüntüleri, kırılan camlar, yıkılan binalar ve kan gölüne dönmüş sokaklar bilinçsizce ekranlara yansıtılarak insanlar korkuya sevk edilmekte ve terör örgütünün propagandası yapılmaktadır.

Terör örgütleri, üyelerine genellikle şimdiki zamanı yaşatmaz. Üyelerine geçmişteki kendilerince “kahramanları”nın ve “destanlar yazan militanlar”ının görüntülerini ve gazete haberlerini gösterip fedakârlık ruhunu aşılamaya çalışırlar.⁵⁶ Bu, özellikle örgüt üyelerini canlı bomba olmaya ikna etmede ve örgüte yeni eleman kazanmada sıkça başvurulan yöntemlerdendir. Örgüt ana akım medyanın haberleriyle de yetinmeyip örgütsel yayınlarda da bu konuya sıkça vurgu yapmakta ve özellikle canlı bomba olarak eylem gerçekleştirip hayatını kaybetmiş örgüt üyelerine methiyeler dizerek yeni canlı bombalara kapı aralamaya çalışmaktadır.

Terör haberlerinin yazılı ve görsel basında yer almasının olumsuz sonuçlarının ucu son derece açıktır. Terör haberlerinde propagandanın

---

⁵⁶ Mehmet Fidan, “Terör ve Medya”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006, 55-77, s. 61.

nerede başladığı ve nerede bittiği konusu net değildir. Terörün şiddet yoluyla bir iletişim olduğunu düşünürsek, durumun karmaşası bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

4.4. Medyada Terör Haberleri Nasıl Verilmeli?

Terör örgütlerinin ve teröristlerin propagandasını yapmadan kamuoyu sorumluluğu çerçevesinde terör haberleri belli unsurlar dikkate alınarak verilmelidir. İlkeli bir şekilde yapılan terör haberleri terörle mücadeleye katkı sağlarken; bilinçsizce yapılan haberler şiddete katkı vermekten öteye başka bir işlev görmemektedir.

Terörist saldırıların birçok kaynağı olduğundan medya haber yapma sürecinde bunlara karşı çok yönlü bir yaklaşım kullanılmalıdır. İlk olarak suç bilimine uygun ifadeler kullanılmalıdır; çünkü terörizm bir suçtur. Terör eylemleri haberleştirilirken bu eylemlerin yapılaş amacı ve şekli iyice incelenerek propagandaya yer vermeyecek şekilde yapılmalıdır. Bilinçli veya bilinçsiz şekilde eylemin propagandasını yapmak yerine terör eyleminin yanlışlığı vurgulanarak terörle mücadeleye katkı sunmak amaçlanmalıdır. İkinci olarak terör örgütleri ve eylemleriyle ilgili haber yapılırken millî güvenlik ve terörle mücadele dikkate alınarak haberler yapılmalıdır. Yapılan haber ve programlarla terör örgütlerine “karşı propaganda” yapılabilir. Terör eylemlerinin yanlışlığı vurgulanarak terör örgütlerinin yeni destekçiler kazanmaması için toplum aydınlatılabilir ve terörle mücadeleye katkı sağlanabilir. Son olarak, politik bir yaklaşım benimsenmelidir; çünkü terörist örgütler politik amaçlarla hareket eder. Terör örgütlerinin ideolojileri iyice incelenerek bu ideolojilerin toplum nezdinde karşılık bulması engellenmelidir. Özellikle etnik terörizmde ideoloji son derece önemlidir. Örgütlerin etnik köken üzerinden yeni sempatizan kazanmamaları için terörle mücadelenin bir parçası olarak medya da etkin mücadele vermelidir. Basın bu temel ilişkileri yayın politikalarında dikkate almalıdır. Ayrıca habercilik anlayışında yetki ve sorumluluk bilinci içerisinde terör olaylarını mecralarına taşımaktadır.⁵⁷

⁵⁷ A.g.e., s. 65.

Terör haberlerinin verilmesinde kamu yararı gözetilmeli; dil ve üsluba dikkat edilmelidir. Bu çerçevede eylemi gerçekleştiren örgütlerin adları verilmemelidir. Örgütün adının verilmesi; örgüt propagandasının yapılmasına ve tanınırlığının artmasına neden olmaktadır. Terör haberleri verilirken eylemi gerçekleştiren örgüt veya teröristin kimliğine yer verilmemelidir. Ayrıca teröristlerin kod adları da kullanılmamalıdır. Örgüt liderlerinin isimlerinin kullanılması gerektiği durumlarda isimlerin başına terörist kimliklerini simgeleyen kelimeler eklenmelidir. İsimler yalın bir şekilde verilmemelidir. Terör eylemlerine karşı mücadele veren görevlilerin de isimlerine haberlerde yer verilmemelidir. Zira bu isimlerin verilmesi, söz konusu kişilerin güvenliğini tehlikeye düşürürken, aynı zamanda örgüt nezdinde hedef tahtasına konulmasına neden olmaktadır. Teröristlerin kullandığı dilin, diğer bir ifadeyle jargonun, haber dilinde de aynen kullanılmaması gerekmektedir. “Gerilla”, “komando”, “mücahit” ve “devrimci” gibi kelimeler, teröristlerin kendilerini ve mücadelelerini meşrulaştırmak için kullandığı isimlerdir. Medyada bu tür kullanımlardan uzak durmak gerekmektedir.

Terör örgütlerinin bildirilerine medyada yer verilmemelidir. Özellikle örgütlerin medyayı ilk keşfettiği yıllarda eylemlerini sonlandırmalarının şartları arasında televizyonlarda bildirilerinin okunması ve gazetelerde yer alması gibi talepleri bulunmaktaydı. Örgüt liderlerinin ya da militanların açıklamalarının medyada yer alması yapılan yanlışlardandır. Bu konuşmalar örgüt üyelerine çağrı niteliği taşıyabilmekle birlikte, motivasyon ve şifrelerle yeni eylem çağrısı anlamına da gelebilmektedir. Örgüt yöneticileriyle özel röportajlar yapılmamalıdır. Bu röportajlar hem propaganda olarak aktif rol oynamakta, hem de örgüt yöneticilerine güçlü bir imaj kazandırmaktadır. Hem bu röportajlarda, hem de kendi yayın organlarına verdikleri ve diğer yayın organlarında da çoğu zaman kendine yer bulan demeçlerde örgüt yöneticilerinin tehditkâr söylemleri halkta korku, tedirginlik ve nefret duygularının kabarmasına neden olmaktadır. PKK yöneticilerinin açıklamaları hiçbir süzgeçten geçmeden hem de “flaş” koduyla her türlü basın organında sıkça kendine yer bulmaktadır. Teröristleri meşrulaştırıcı ve âdeta masumlaştırıcı haberler yapılmamalıdır.

Her terör eyleminin belli bir amacı bulunmaktadır. Bu amacı anlamak için bir gazeteci olarak tıpkı bir terörist gibi düşünmek; şiddet eyleminin trajik saçmalığı ardındaki mantığı öğrenmek gerekir. O zaman tekil eylemle amaç birbirinden anlamlı biçimde ayrılabilir.⁵⁸ Bu bağlamda personel eğitilmeli; haberler yapılırken iyice üzerinde çalışılmalı; olayların nedenleri ve sonuçları iyi analiz edilmeli ve şiddet olaylarına kamuoyunda nasıl bir algı oluşturacağı hesaba katılarak medyada yer verilmelidir. Terör haberlerinde içerik hazırlanırken örgütün amaçlarını meşrulaştıracak söylemlerden uzak durulmalı; devleti ve güvenlik güçlerini yıpratıcı ve örgütün gücünü övücü yaklaşımlardan kaçınılmalıdır. Haberler ile yorumların ayrımını iyi yapmak ve yorumların kaynağını belirtmek gerekmektedir.

Halkı umutsuzluğa sevk edecek, kargaşa ve kaosa neden olacak yayınlar yapılmamalıdır. “ABD şokta”, “dokunulmaz ülke yok”, terör Amerika’yı da vurdu”, “Amerika saldırı altında”, “Dünyanın ve Amerika’nın sembolleri saldırıya uğradı”, “Kimse hayal edemezdi” ve “Hollywood kurgusu gibi” söylemler 11 Eylül saldırılarında sıkça kullanılmıştır. Bu tür haberler ve yakıştırmalar halkı korkuya ve paniğe sevk etmekten başka bir işlev görmezken, eylemi gerçekleştiren örgütü motive etmekte, bunun yanı sıra rakip ve karşıt örgütleri de rekabet ruhu çerçevesinde harekete geçirip yeni eylemler planlamalarına neden olmaktadır. Kan ve ceset gibi görüntüler verilmemeli; bu görüntülerin haber merkezinde olduğu da söylenmemelidir. Zira sıkça yapılan hatalardan biri de “görüntüler elimizde ama yayınlamıyoruz” gibi söylemlerde bulunulmasıdır. Bu durum insanları meraka sevk etmekte ve kafalarında olayı kurgulamalarına neden olarak daha kötü bir tablonun oluştuğunu düşünmelerine sebep olabilmektedir. Eğer görüntüler verilecekse olayın üzerinden bir süre geçtikten sonra yine şiddet içermeyecek biçimde verilmelidir. Terör haberlerinde olaya dikkat çekmek için görsel etkiler, grafikler ve gerilim müzikleri kullanılmaktan kaçınılmalıdır. Propagandaya kaçmayacak biçimde terörizmin

⁵⁸ Doğu Ergil, “Terörizmin Mantığı ve Hedefi”, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XL VI, Ankara, 1981, 171-178, s. 174.

kaynağına yönelik halkı bilgilendirici ve sorunun çözümüne katkı sağlayan programlar faydalı olabilir. Yapılanların yanlış olduğu vurgulanarak örgüt üyeleriyle de dolaylı bağ kurulabilir. Ancak teröristlerin amaçları sürekli dillendirilmemeli ve eylemlerini meşrulaştırıcı söylemler kullanılmamalıdır.

Terör eylemleri detaylara girilmeden genel bilgiler üzerinden verilmelidir. Haberler bilgi yoğunluklu olarak yoruma kaçmadan aktarılmalıdır. Haberlerde örgütün terminolojisine ilişkin bilgi verilmemelidir. Olayın gerçekleşme şekli, planlanması ve uygulanma aşamaları geniş şekilde anlatılıp örgütün propagandası yapılmamalıdır. Olayın medyada geniş yer bulması, halkı korku ve paniğe sevk ederken örgütün de medyayı propaganda aracı olarak kullanmasına neden olmaktadır. Eylemin özelliklerine ve sonuçlarına ilişkin detaylı ve abartılı bilgilere yer verilmemelidir. Bu durum teröristlerin temel amaçlarındandır. Haberlerde arşiv görüntüleri kullanılarak bunların güncel olduğu izlenimi verilmemelidir. Devlet terör olayları ile ilgili basına zamanında yeterli ve düzenli bilgi vermelidir. Bu şekilde bilgi kirliliğinin, spekülasyonların ve dezenformasyonun önüne geçilebilir. Basın haberleri verirken objektif olmalı ve toplumun bütün kesimlerine eşit mesafede durmalıdır. Haberlerde dengeli olunmalı ve kitlelerin kutuplaşmasının önüne geçilmeli, kınama yapılırken dahi kitleleri veya toplumdaki belli grupları rencide edecek ve zan altında bırakacak dışlayıcı yorumlardan kaçınılmalıdır. Özellikle televizyon kanallarında sunucuların yorum yapmasının önüne geçilmeli, haberlerin saf bilgi üzerinden, yorum yapmadan ve tarafsız bir şekilde verilmesi sağlanmalıdır. Rehine haberleri verilirken de dikkatli olunmalıdır. Teröristlerin pazarlık aracı olacak şekilde yayın yapılmamalıdır. Zira teröristler bu tür durumlarda medyayı iyi şekilde kullanmakta, süreci takip etmekte ve isteklerini çoğu zaman medya aracılığı ile duyurmaktadır. Rehine haberlerinde canlı bağlantılara rağbet edilmemeli, güvenlik güçlerini ve rehineleri tehlikeye düşürecek yayınlar yapılmamalıdır. Serbest bırakılan rehinelerin görüşlerine yer verilecekse teröristlerle ilgili lehte açıklamalarına yer verilmemelidir. Olayla ilgili bilgilendirme yapacak kişiler, alanında uzman yetkin kişiler olmalıdır. Öldürülen terörist sayısı verilmemelidir. Etkisiz hâle getirilen teröristlerin sayılarının

verilmesi, örgütte intikam duygusunu kabartmakla birlikte, şehirlerdeki destekçileri arasında da olumsuz sonuçlara yol açmakta ve bu kişilerin taşkınlık yapmasına sebep olmaktadır.

Haberlerde operasyonel bilgiler de verilmemelidir. Operasyonu hangi birliğin yürüttüğü, hangi bölgelerde operasyonlara hız verildiği, güvenlik güçlerinin operasyon stratejileri gibi bilgiler de paylaşılmamalıdır. Sınır ötesinin topçu ateşiyle bombalandığı ve teröristlerin çıkış yollarının tutulduğu, operasyonun bordo bereliler tarafından yürütüldüğü, sınırda hareketliliğin arttığı ve sınıra yığınak yapıldığı, bölgeye uçar birliklerin sevk edildiği gibi yüzlerce haber basında sürekli olarak yer almaktadır. Bu tür haberler teröristler için hayati önem arz etmektedir. Zira operasyonlardan önceden haberdar olan teröristler, ya bölgeyi terk etmekte ya da önlemlerini alarak güvenlik güçlerine pusu kurmaktadır.

Öte yandan, televizyonlarda haberi sunan kişiler objektif, yoruma yer vermeden, jest ve mimikleriyle olayın etkisi altında kalmadan tarafsız bir biçimde haberi sunmalıdır. Ülkemizde özellikle şehit haberlerinde bambaşka bir tablo görülmektedir. Ekim 2011'de Çukurca'da meydana gelen terör saldırısı sonrası 24 şehidin isimlerini okuyan TRT spikeri yayında gözyaşlarını tutamamış ve bu durum günlerce konuşulmuştur. Yine aynı yılın Ağustos ayında bir spikerin Somali'deki açlık haberlerinden sonra gözyaşları ekrana yansımıştır.

Şişli'deki Sinagog, İngiliz Konsoloslugu ve HSBC bombalamalarıyla ilgili olarak 15 ve 20 Kasım 2003 ana haber bültenlerinde sunucuların trajik, kederli, duygusal ve üzüntü içeren görüntüler sergilediği gözlenmiştir. Sunucular bültenlerin süre olarak önemli bir bölümünü olay yerindeki muhabirlerle gerçekleştirilen canlı bağlantılara ayırmıştır. Vural tarafından yapılan bir çalışmada beş TV kanalında yer verilen terör olaylarına ilişkin ana haber sunucularının haberi sunuş, ele alış ve yorumlayış biçimleri incelenmiştir. Terör eylemleri sonucunda ortaya çıkan acı tabloya ilişkin verilen görüntülerden hemen sonra sunucuların genellikle terörü ve yaşanan dehşeti kınayan mimik ve jestlerle diğer haberlere geçtikleri gözlenmiştir. Ayrıca sunucuların “İstanbul kana bulandı”, “cehenneme dönen Şişli”, “insan vücudundan kopan parçalar ve bu parçaların yolda yürürken önüne düşmesi sonucu şoka giren insanlar”, “Biliyor musunuz bombayı kimin patlattığını merak bile

etmiyorum, önemli olan Türkiye’ye verilmek istenen mesaj”, “İngiltere o terörü siz beslediniz, o terörü yaratmayacaktınız, teröristleri buraya salmayacaktınız, şimdi ağlamak çok kolay”⁵⁹ gibi ifadeleri kullanmıştır. Bu olaylarla ilgili dikkat çekici bir nokta da, medyada çok yoğun ilgi görmesidir.

Ajans Press tarafından saldırıların meydana geldiği tarih ve saatten itibaren 9 Aralık 2003’e kadar tüm gün bütün televizyonlar ve gazetelerde olayla ilgili çıkan haberler takip edilmiştir. Sadece HSBC’nin bombalanması olayında yazılı basında 1.200’den fazla haber yer almıştır. Bu haberlerin 247’si ilk güne aittir. Televizyon kanallarında da 236’sı ilk gün olmak üzere 2.924 haber yayınlandı. Sinagog patlamalarında da yazılı basında ilk gün 150 haber, HSBC patlamalarının olduğu güne kadar da toplam 1.028 haber yer almıştır.⁶⁰ Ekran yüzlerinin izleyici üzerindeki etkisi son derece büyüktür; dolayısıyla izleyiciyi yönlendirecek ve etki altına alacak yaklaşımlarda bulunmamaları gerekmektedir. Sunulan haberin içeriği ne olursa olsun, spikerlerin yaklaşımı her zaman renk vermeyecek biçimde olmalıdır. Aynı şey muhabirler için de geçerlidir. Muhabirler de terör haberlerini anlatırken heyecanlı bir ses tonuyla ve panik havasında olağanüstü bir durum imajı oluşturmamalıdır. Yine HSBC bombalamalarıyla ilgili bir örnek verecek olursak, canlı yayınlara bağlanan muhabirler “cesetlerin arasından geçiyorum”, “parçalanmış etrafa dağılmış insan vücutları” ve “burası mahşer yeri” gibi halkı korkutacak ve paniğe sevk edecek yaklaşım tarzı içerisinde haberleri aktarmıştır. Muhabirlerin yapması gereken, sakin ve tarafsız bir haber anlayışı içerisinde hareket etmektir.

Kendini yakma, açlık grevleri, intihar saldırıları, suikast gibi eylemler de medyada yer almak için yapılmaktadır. Bu tarz haberler dahi yazılı ve görsel basında diğer haberlerin önüne geçmekte, süre olarak daha fazla zaman almakta ve gündemin merkezine yerleşmektedir.

---

⁵⁹ İzlem Keskin Vural, “Kriz Haberciliği ve Haberci Kişilik Olarak Anchor”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006, 141-157, ss. 153-155.

⁶⁰ <http://www.milliyet.com.tr/2003/12/12/cumartesi/cum02.html> (Erişim: 08.05.2016)

Dolayısıyla bu tarz eylemlerin geniş bir şekilde verilmesinin bir yararı yoktur.

Sansasyonel habercilikten uzak durulmalı ve olay dramatize edilmemelidir. Tercüman gazetesi, 24 Ekim 2007’de Dağlıca’daki şehitlerin cenazelerini haberleştirirken hesap sorulması çağrısında bulunmuştur. Gazete “Daha ne bekliyorsunuz” başlıklı haberin alt başlığında “12 yiğit al bayraklara sarıldı, Türkiye omuzladı, Türkiye ağladı. 81 ilde ‘Şahitleri kalbimize gömdük, Apo’nun itlerini Kandil’e gömeceğiz’ diyen Türk halkı haykırdı: Hesap Sorulsun”⁶¹ gibi cümleleri kullanmıştır. Özellikle şehit haberlerinde yapılan yanlışlar arasında yer alan haberlerin yas havası içinde verilmesi; şehit ailelerin gözyaşlarına özel vurgu yapılması; “Türkiye ağlıyor”, Türkiye şehitlerini uğurluyor”, “ülke yasta” ve “kınalı kuzular, genç fidanlar al bayraklara sarıldı” gibi söylemlerde bulunulması halkı üzüntüye sevk etmekten başka bir işlev görmemektedir.

5. Sonuç

Terör ile medya arasında güçlü, iki yönlü ve gayriresmî bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki iki tarafın da birbirinden faydalandığı tamamen yararçılık üzerine kurulu bir ilişkidir. Terör örgütleri, propaganda ve eylemin sembolik etkisini arttırmak ve yaygınlaştırmak amacıyla medyayı araç olarak kullanırken; medya, izlenme ve tiraj oranlarını arttırabilmek için terör eylemlerine ve abartılı anlatıma başvurabilmektedir. Terör örgütleri propaganda yapıp amacını ve ideolojisini duyurup destek almak için medyaya ihtiyaç duymaktadır. Öyle ki, başta terör örgütleri olmak üzere yasa dışı örgütlerin tamamı medyada yer alma mücadelesi verirken, bununla da yetinmeyip kendi mecraları üzerinden propaganda faaliyetine girişmektedir.

İnternet siteleri bu anlamda önemli bir işlev görürken, *Facebook* ve *Twitter* gibi sosyal ağlar örgütlerin gözde mekânları durumuna gelmiştir. Özellikle son dönemde IŞİD sosyal medyayı aktif olarak

⁶¹ Mustafa Şeker, “Dağlıca Baskını Haberlerinin Söylemi”, *Terör ve Haber Söylemi*, Editör: Mustafa Şeker-N. Tülay Şeker, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009, 89-156, s. 115.

kullanmakta ve sık sık şiddet içeren görüntüler yayınlamaktadır. Haber okumak ya da internette gezinmek için internet sitelerine giren hemen herkesin karşısına çıkan bu şiddet görüntüleri örgütün propagandasını yaparken, vatandaşı korku hipnozuna sokmakta ve beraberinde şiddete karşı duyarsızlaşmayı getirmektedir. Bu görüntüler her yaştan insana ulaşarak özellikle çocuklarda endişe verici boyutlarda büyük zihinsel yıkımlara yol açmaktadır. Terör örgütleri bu kadar rahat, üstelik ücretsiz reklamlarını yaparken; medya da bilinçli veya bilinçsiz iyi bir getiri elde etmektedir. Bunun sonucunda, toplum ve terörle mücadele stratejisi büyük zarar görmektedir. Denklem diğer ucundaki medya, terör haberlerinin iyi bir getirisi olduğundan hem haber ihtiyacını karşılamakta, hem de tirajını yükseltip izlenme rekorları kırmaktadır.

Şiddet haberleri medyada en fazla rağbet gören haberlerdendir. Bu nedenle, medya, terör haberlerine kayıtsız kalmamaktadır. Terör eylemleri sıcak gelişme olarak verilirken, örgüt yöneticilerinin mesajları da önemli haber olarak duyurulmaktadır. Özellikle son birkaç yıldır PKK terör örgütünün sürekli olarak tehdit içeren açıklamaları medyada kendisine rahatlıkla yer bulmaktadır. Örgütün dolaylı olarak propagandası yapılmakta; talepleri duyurulmakta ve âdeta toplum nezdinde meşrulaşmalarına katkıda bulunmaktadır. Güvenlik birimleri ve siyaset mekanizması tarafından hoş karşılanmayan bu durum, gazeteciler açısından habercilik başarısı olarak nitelendirilmektedir.

Terör ve terörizm kavramlarında sağlanamayan uzlaşmayı medyadan beklemek şimdilik zor görünmekle birlikte bu konuda acil bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Terörizmle mücadele açısından çok önemli olan ortak uzlaşma, uluslararası bağlamda yıllardır sağlanabilmiş değildir. Diğer olaylarda olduğu gibi, terör konusunda da ülkelerin birbirine yaklaşımı dost-düşman ve çıkar ilişkisi bağlamında olmaktadır. Ortak bir terör tanımı yapamayan ya da yapmak istemeyen devletler, diplomatik ilişkilerin getirdiği sonuca göre teröriste “terörist”; terör örgütüne de “terör örgütü” dememektedir. Uluslararası bağlamda ortak bir dil tutturmak zor olsa da ulusal basında terör haberciliği konusunda bir duyarlılık sağlanabilir. Burada gazetelerin farklı yayın çizgisi ve basın özgürlüğü nedeniyle tabii ki haberlerin farklı görüldüğü eleştirisi getirilebilir. Fakat terör haberlerinin toplumda derin izler bırakması ve

terörle mücadele açısından önemli sonuçlar doğurması nedeniyle kullanılacak dil farklı olmakla birlikte, belli konularda ortak tutum ve söylemlerin olması zaruridir. Şiddet içeren fotoğrafların ve görüntülerin yayınlanmaması; örgüt üyelerinin demeçlerine yer verilmemesi; terör eylemlerinin ve güvenlik birimlerinin operasyonlarının detaylarının paylaşılmaması; örgütle ilgili haberlerde isim verilmek gerekliyse mutlaka isimlerin başına “terörist” ve “terör örgütü” gibi ifadeler kullanılması, örgütün propagandasının yapılmaması ve toplumda olumsuz sonuçlar vermemesi açısından hayati öneme sahiptir.

Basın örgütlerinin ivedilikle bir araya gelerek devlet müdahalesi olmadan kendileri bu soruna çözüm bulmalıdır. Basın meslek ilkelerinde olduğu gibi, terör haberciliği konusunda da yazılı, görsel, işitsel hatta dijital medyanın terör haberciliği konusunda dikkate alması gereken bir rehber hazırlanmalıdır. Siyasetin, güvenlik birimlerinin, terör uzmanlarının, gazetecilerin, sivil toplum kuruluşlarının, hatta vatandaşların katılacağı bir çalıştay yapılarak bunun çerçevesi çizilebilir. Bu durumda editöryal bağımsızlık zarar görmezken ilkeli terör haberciliği yapılır. Dolayısıyla terör örgütlerinin propagandası yapılmaz; terörle mücadeleye katkı sunulur ve basın haber verme sorumluluğunu yerine getirirken toplum da haber alma hürriyetinden yoksun bırakılmaz. Sorumlu terör haberciliğinin yapılması ve basının bilinçlendirilmesi için ikinci bir yol da, kurum içi eğitim verilmesidir. Yayın süreçlerine aktif olarak katılan medya çalışanları düzenlenecek kurslar veya seminer vasıtasıyla da bilgilendirilebilir. Fakat düzenlenecek olan seminerlerin uzman kişilerce verilmesi ve gazetecilerin eksiksiz olarak bu seminerlere katılıp gerekli becerileri alması ve bunu sıkıca uygulaması büyük öneme haizdir. Hangi yöntem tercih edilirse edilsin ortada bir gerçek var ki, o da medyanın terör haberciliği konusunda mevcut anlayışını acilen değiştirmesi gerektiğidir.

Summary

A common consensus could not be achieved in terms of the struggle against terrorism, which is one of the most important problems of the 21st century, and which creates a big threat to the peace on earth

and even the future of mankind. A definition, which has a national and international binding, could not be made in terms of the conceptual identification of terror and terrorism. The communities, which cannot provide a conceptual consensus in terms of terror, have not been able to meet on a common ground with respect to giving the news of terror. In the international context, the interests of the country surpassed terror, and the states have turned a blind eye to the propaganda of the terrorist organizations. The terrorist organizations, in search for realization of their aims and for support in this direction, have demonstrated special effort to use the media. The terrorist organizations acting with the strategy of “kill one person and frighten thousands” tries to find a place for themselves in the media with their actions, because it is more important to frighten many people for the illegal organizations rather than killing many people. The objective here is both to find new support by making propaganda by taking place in the media and also to try to make the state to respond to their demands of the organization with massive pressure by putting the community into fear hypnosis. In order to prevent this, a big task falls to the media along with the security units. The main purpose of this study is to present a perspective that will assist the media to behave conscientiously in the terror news. The reason for this is that the Turkish media has not been able to surpass the ordinary when it comes to terror journalism. Almost any act of terrorism and also threatening statements of the administrators of the organizations are given with the “flash” code by the media without being subject to any review. This unconsciousness in the media coverage is in a state that has hit the bottom enough to make a gallery for the acts of violence in the internet sites of newspapers. In particular, it is possible to see this situation frequently in the news regarding the ISIS. Similar mistakes are made in the news regarding the PKK terrorist organization. Provocative news, news rising the feelings of revenge, or news raising fear and making the propaganda of the organization are included widely in the media. This study focuses on avoiding this type of mistakes and the question of how to make terror journalism in the media.

Kaynakça

Kitaplar

- ACAR, Ünal, *Adan Zye Terörizm*, Kripto Yayınları, Ankara, 2012.
- ARIBOĞAN, Deniz Ülke, *Terör Korku Hali*, 4. Baskı, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2007.
- AVŞAR, Bozkurt Zakir, *Kitle İletişim Araçları ve Terör*, Kamer Yayınları, İstanbul, 1992.
- BAL, İhsan, *Terörizm*, USAK Yayınları, Ankara, 2006.
- BİLİR, Hüseyin, *Terör-Medya ve Devlet*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- ÇAŞIN, Mesut Hakkı, *Uluslararası Terörizm*, Nobel Yayınları, Ankara, 2008.
- ÇİTLİOĞLU, Ercan, *Gri Tehdit Terörizm*, Destek Yayınevi, İstanbul, 2008.
- ÇİTLİOĞLU, Ercan, *İnsanı, Dünyayı ve Terörizmi Anlamak*, Destek Yayınevi, İstanbul, 2011.
- KORKMAZ, Gürol, *Terör ve Medya İlişkisi*, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara, 1999.
- FULLER, Graham E. Fuller, *Siyasal İslamın Geleceği*, Çeviren: Mustafa Acar, Timaş Yayınları, İstanbul, 2004.
- NACOS, Brigitte, L., *Mass-Mediated Terrorism: The Central Role of the Media in Terrorism and Counterterrorism*, Rowman & Littlefield Publishers Inc., Second Edition, Maryland, 2007.
- SARAL, Cevdet, *Terörün Gizli Efendileri*, Kripto Yayınevi, Ankara, 2012.
- STERLING, Claire, *Terör Ağı*, Çeviren: Oya Alpar, Yüce Yayınları, İstanbul, 1981.
- WARLDRAW, Grant, *Political Terrorism*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989.
- WIEVIORKA, Michel, *The Making of Terrorism*, University of Chicago Press, Translatede: David Gordon White, Chicago, 1993.

Makaleler

- AVŞAR, Bozkurt Zakir, “Terörizmle Kürsel Mücadele Stratejisi İçinde Medyanın Yeri Ne Olmalı?”, *Terör ve Haber Söylemi*, Editör: Mustafa Şeker-N. Tülay Şeker, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009.
- CAMPHUIJSEN, Marjolein, VISSERS, Esther, “Terrorism and the Mass Media: A symbiotic relationship?”, *Social Cosmos*, Vol. 3, No. 1, 2012.

- EDGERTON, Gary, “Quelling the “Oxygen the Publicity”: British Broadcasting and “The Troubles” During the Thatcher Years”, *The Journal of Popular Culture*, Volume 30, Issue 1, Michigan State University, 1996.
- ERGİL, Doğu, “Terörizmin Mantığı ve Hedefi”, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XL VI, Ankara, 1981.
- FİDAN, Mehmet, “Terör ve Medya”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006.
- GEZGİN, Suat, “Haber ve Terör”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006.
- GÖKÇE, Orhan, “Terörizm Çağında Düşman İmajları-Düşman İmajlarının Savaş Müdahale ve Diğer Aksiyon ve Reaksiyonlar Açısından Önemi”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006.
- GÖKÇE, Orhan ve DEMİRAY, Uğur, “Medya Terör İlişkisi Ya da İkilemi”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe - Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006.
- İNAL, Ayşe, “Haber Medyası, Siyaset ve Terör”, *Terör ve Haber Söylemi*, Editör: Mustafa Şeker-N. Tülay Şeker, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009.
- KORKMAZ, Gürol, “Tanımı Sorunlu olan bir kavram: Terör”, *Polis Dergisi*, 14. Sayı, Ankara, 1998.
- LAQUEUR, Walter, Terörizmin Yorumlanması, *Silinmiş Yüzler Karşısında Terör*, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002.
- LUMBACA, Sonise, GRAY, David H., “The Media as an Enabler for Acts of Terrorism”, *Global Security Studies*, Volume 2, Issue 1, Winter 2011.
- PAZARBAŞI, Betül ve KOÇ, Selma, “03 Ocak 2008’de Diyarbakır’da Yaşanan Bombalı Terör Eylemi ve Basın Söylemleri”, *Terör ve Haber Söylemi*, Editör: Mustafa Şeker-N. Tülay Şeker, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009.
- PEREŞİN, Anita, “Mass Media and Terrorism”, *Medijska istraživanja*, Vol. 13, No. 1, 2007.

- ROHNER, Dominic, FREY, Bruno S., “Blood and ink! The common-interest-game between terrorists and the media”, *Public Choice*, Volume 133, Issue 1, Springer Science+Business Media, 2007.
- SORIANO, Manuel, R. Torres, “Terrorism and the Mass Media after Al Qaeda: A Change of Course?”, *Athena Intelligence Journal*, Vol. 3, No 1, 2008.
- ŞEKER, Mustafa, “Dağlıca Baskını Haberlerinin Söylemi”, *Terör ve Haber Söylemi*, Editör: Mustafa Şeker-N. Tülay Şeker, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2009.
- VURAL, İzlem, Keskin, “Kriz Haberciliği ve Haberci Kişilik Olarak Anchor”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006,
- WILKINSON, Paul, “Terör ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler ve Tipoloji”, *Silinmiş Yüzler Karşısında Terör*, Çeviren: İbrahim Yıldız, Hazırlayan: Cemal Güzel, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002.
- WILKINSON, Paul, “The Media and Terrorism: A Reassessment”, *Terrorism and Political Violence*, Vol. 9, No. 2 Summer 1997.
- YÜKSEL, Erkan, “Gerçek Yaşam, Medyadaki Gerçek ve Terör Haberciliği”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, 2006.
- Ansiklopedi, Sözlük, Rapor, Resmi Kararlar**
- Ana Britannica, “Terörizm”, Ana Yayıncılık, İstanbul, 20. Cilt, 1990.
- Code of Federal Regulations, Title 28, Vol 1, Section 0-85, U.S Government Printing Office 2010.
- General Assembly-Fortieth Session, IX Resolutions Adopted on The Reports Sixth Committee, 1976.
- Meydan Larousse, “Terörizm”, Sabah Gazetesi, İstanbul, Cilt XIX, 1993.
- Meydan Larousse, “Terör”, Cilt XII, Sabah Gazetesi, İstanbul, 1993.
- Patterns Of Global Terrorism:2003*, United States Department of State, Nisan 2003, p. xii.
- Terrorism Act 2000.
- Türkçe Sözlük, “Terör”, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1969.

İnternet

Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, “Terörle Mücadele Kanunu”, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf> (Erişim Tarihi: 21.02.2016).

“Terör”, <http://global.britannica.com/EBchecked/topic/248353/guerrilla-warfare/53109/Terror> (Erişim Tarihi: 18.07.2013).

<http://www.kurtuluscephesi.com/orjinal/marighella.pdf> (Erişim Tarihi: 09.02.2014).

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do;jsessionid=899B4E9B0F6BBECE96E065922118DDA9.tpdjo06v_2?cidTexte=LEGITEXT000006070719&idArticle=LEGIARTI000006418424&dateTexte=&categorieLien=cid (Erişim Tarihi: 01.01.2014).

http://terrorism.about.com/od/whatisterroris1/ss/DefineTerrorism_4.htm (Erişim Tarihi: 02.01.2012).

http://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/51172_ch_1.pdf (Erişim Tarihi: 07.05.2016)

<http://www.milliyet.com.tr/2003/12/12/cumartesi/cum02.html> (Erişim Tarihi: 08.05.2016).

<http://www.milliyet.com.tr/biri-tesvik-ediyor-biri-korukle-gidiyor/siyaset/siyasetdetay/21.10.2011/1453163/default.htm> (Erişim Tarihi: 08.05.2016).

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33991464> (Erişim Tarihi: 08.05.2016).

http://www.carnegiecouncil.org/publications/ethics_online/0117 (Erişim Tarihi: 25.10.2016).

<http://www.milliyet.com.tr/isid-orgutu-nedir-isid-kimdir--gundem-2214600/> (Erişim Tarihi: 28.10.2016).

147

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 12

Sayı: 24